خبر

سینمای ایران و روسیه نزدیک‌تر از همیشه

در دومین روز سفر هیات فرهنگی جمهوری اسلامی ایران به مسکو، اولگالوبیموا وزیر فرهنگ روسیه، با رائد فریدزاده معاون وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و رئیس سازمان سینمایی، کاظم جلالی سفیر ایران و هیات همراه دیدار و گفت‌وگو کرد. این نشست با هدف تقویت همکاری‌های فرهنگی، هنری و سینمایی میان دو کشور برگزار شد. وزیر فرهنگ روسیه با ابراز خرسندی از حضور فریدزاده در آکادمی علوم سینمایی اوراسیا، بر سابقه موفق همکاری سینماگران ایرانی و روسی تأکید کرد و از موفقیت‌های سینماگران ایرانی در جشنواره‌های روسیه سخن گفت. وی همچنین به برگزاری هفته فرهنگی روسیه در خردادماه در تهران و اصفهان اشاره کرد و خواستار همکاری ایران در این رویداد شد. لوبیموا از حمایت ایران در گروه بریکس قدردانی کرد و از حضور ایران در اجلاس فرهنگی کازان دعوت به‌عمل آورد. کاظم جلالی نیز با تأکید بر نقش فرهنگ در روابط سیاسی، پیشنهاد ایجاد مرکز فرهنگی روسیه در ایران را مطرح کرد. فریدزاده از تأثیر ادبیات روسیه بر فرهنگ ایران گفت و آمادگی ایران برای همکاری در اتحادیه رسانه بریکس و خواهرخواندگی جشنواره فیلم کودک اصفهان با مجمع کودکان روسیه را اعلام کرد. حضور فیلم‌سازان روسی در پروژه‌های مشترک نیز مورد استقبال قرار گرفت.

سینما! طبیعت را دریاب

در این گزارش به بهانه تخریب اماکن فرهنگی، به جایگاه سینما در فرهنگ‌سازی عمومی پرداخته‌ایم

امیرحسین حیدری
گروه فرهنگ و هنر

در این یک ماهی که از سال ۱۴۰۴ گذشته آن‌قدر خبرهای مربوط به آسیب به محیط زیست و بناهای تاریخی فرهنگی زیاد مخابره شده است که به نظر می‌رسد قرار است در این سال رکوردهای جدیدی در این زمینه ثبت شود! از برداشتن خاک هرمز تا قصه پرغصه یادگاری نوشتن روی اماکن فرهنگی و تاریخی و آویزان شدن از آنها. آخرین مورد هم هجوم هموطنان به طبیعت زیبای سپیدان و دشت زیبای لاله‌های واژگون است که لاله‌ها را از ریشه کندند به این امید که در خانه از آن محافظت کنند! همه این مسائل نتیجه مستقیم رفتارهای نادرست و عدم آگاهی کافی از اهمیت حفاظت از طبیعت و میراث فرهنگی است. در این میان، هنر و به‌ویژه سینما، به‌عنوان یکی از قدرتمندترین ابزارهای فرهنگی، می‌تواند نقش مهمی در افزایش آگاهی عمومی و تغییر نگرش‌ها ایفا کند. بااین‌حال، در ایران، تعداد آثار سینمایی و مستند با موضوع محیط زیست به‌طرز قابل‌توجهی اندک است و این کمبود، رابطه مستقیمی با افزایش آسیب‌های محیط زیستی دارد. زیرا نبود محتوای فرهنگی و آموزشی در این حوزه، فرصت‌های لازم برای اصلاح رفتارهای مخرب انسانی را از بین می‌برد.

حال نزار سینمای محیط زیست

سینمای ایران، با تاریخچه‌ای غنی و موفقیت‌های بین‌المللی، در بسیاری از موضوعات اجتماعی و انسانی پیشرو بوده است. بااین‌حال، موضوع محیط زیست کمتر مورد توجه فیلم‌سازان قرار گرفته است. آثاری مانند «نارنجی‌پوش» (داریوش مهرجویی) که به موضوعاتی چون مصرف بهینه منابع و تغییر سبک زندگی می‌پردازد، «طعم شیرین خیال» (کمال تبریزی) که بر رابطه انسان و طبیعت تمرکز دارد، و «ماه در جنگل» که به مسائل جنگل‌داری و آلودگی اشاره می‌کند، از معدود فیلم‌های داستانی است که به این حوزه پرداخته‌اند. در بخش مستند نیز، فیلم‌هایی مانند «همه درختان من» ساخته رخشان بنی‌اعتماد، که به بحران آلودگی هوای تهران و تلاش‌های مه‌لقا ملاح، فعال محیط زیست، می‌پردازد نمونه‌ای برجسته است. علاوه‌براین، آثاری چون پنج میلیون نفر، آب و عاطفه، این زمین خوردنی نیست، بانوی ارومیا و بخت سپید نیز به مشکلات محیط زیستی ایران نظیر بحران آب، آلودگی و جنگل‌زدایی پرداخته‌اند. بااین‌حال، تعداد این آثار در مقایسه با حجم مشکلات محیط زیستی ایران بسیار ناچیز است. موضوعاتی مانند آلودگی هوای کلانشهرها، خشک شدن دریاچه‌ها و تالاب‌ها، فرونشست زمین، و تخریب جنگل‌ها، هریک می‌توانند سوژه‌ای برای ده‌ها فیلم و مستند باشند، اما کمتر به آنها پرداخته شده است.

رابطه سینما و محیط زیست

سینما و رسانه‌های تصویری، به‌دلیل تأثیرگذاری عمیق بر احساسات و افکار مخاطبان، ابزاری قدرتمند برای تغییر رفتارهای اجتماعی هستند. یک فیلم یا مستند می‌تواند با به‌تصویرکشیدن عواقب رفتارهای مخرب، مانند ریختن زباله در طبیعت یا مصرف بی‌رویه آب و انرژی، مخاطب را به تأمل وادارد و او را به سمت رفتارهای مسئولانه‌تر هدایت کند.

بااین‌حال، در غیاب چنین آثاری، مردم اغلب از عمق فجایع محیط زیستی بی‌اطلاع می‌مانند و به رفتارهای نادرست خود ادامه می‌دهند.

برای مثال، آلودگی هوا در تهران و دیگر کلانشهرهای ایران، سالانه جان خیلی‌ها را می‌گیرد. بااین‌حال، جز مستند «همه درختان من»، کمتر اثری به این موضوع پرداخته است. اگر فیلم‌های بیشتری با تمرکز بر داستان‌های واقعی از افرادی که به‌دلیل آلودگی هوا دچار بیماری‌های تنفسی شده‌اند ساخته می‌شد، شاید مردم بیشتر به استفاده از حمل‌ونقل عمومی یا کاهش مصرف سوخت‌های فسیلی تشویق می‌شدند. به همین ترتیب، بحران آب در ایران، که به خشک شدن دریاچه ارومیه و بسیاری از تالاب‌ها منجر شده، نیازمند آگاهی‌بخشی گسترده است. مستندهایی مانند «بانوی ارومیا» تلاش کرده‌اند این موضوع را مطرح کنند، اما این آثار به‌دلیل کمبود بودجه و عدم توزیع گسترده، به مخاطبان کافی نرسیده‌اند. جنگل‌زدایی و تخریب منابع طبیعی نیز از دیگر مشکلاتی است که به‌دلیل نبود آگاهی عمومی، همچنان ادامه دارد. بسیاری از مردم از نقش جنگل‌ها در جلوگیری از فرسایش خاک و تغییرات اقلیمی بی‌اطلاع هستند و به قطع درختان یا آتش‌زدن جنگل‌ها برای کشاورزی ادامه می‌دهند. فیلمی مانند «ماه در جنگل» می‌توانست این موضوع را به‌خوبی به تصویر بکشد، اما نبود تعداد کافی از این‌گونه آثار، باعث شده پیام آنها به گوش مخاطبان گسترده نرسد. علاوه‌براین، سبک زندگی مصرف‌گرایانه و بی‌توجهی به بازیافت و مدیریت پسماند، از دیگر رفتارهای مخرب انسانی است که به محیط زیست آسیب می‌رساند. فیلمی مانند «نارنجی‌پوش» با نمایش یک شخصیت که به پاک‌سازی محیط زیست می‌پردازد، تلاش کرده این موضوع را مطرح کند، اما این اثر علی‌رغم دیده‌شدن در زمان خود به‌تنهایی نمی‌تواند تأثیر گسترده‌ای بر جامعه بگذارد. در نتیجه کمبود آثار سینمایی محیط زیستی، به معنای ازدست‌رفتن فرصت‌های آموزشی و فرهنگی برای تغییر رفتارهای مخرب انسانی است.

سینمای ایران، با تاریخچه‌ای غنی و موفقیت‌های بین‌المللی، در بسیاری از موضوعات اجتماعی و انسانی پیشرو بوده است. بااین‌حال، موضوع محیط زیست کمتر مورد توجه فیلم‌سازان قرار گرفته است

یک حقیقت ناراحت‌کننده

رابطه میان کمبود آثار سینمایی محیط زیستی و افزایش آسیب‌های محیط زیستی، یک رابطه مستقیم و دوسویه است. از یک سو، نبود آثار کافی باعث می‌شود مردم از عمق مشکلات محیط زیستی و نقش خود در ایجاد این مشکلات آگاه نشوند. از سوی دیگر، ادامه رفتارهای مخرب انسانی، مانند مصرف بی‌رویه منابع، تولید زباله‌های غیرقابل بازیافت، و بی‌توجهی به حفاظت از جنگل‌ها و منابع آبی، به تشدید بحران‌های محیط زیستی منجر می‌شود. این چرخه معیوب، تا زمانی که فرهنگ‌سازی و آگاهی‌بخشی از طریق ابزارهای قدرتمندی مانند سینما انجام نشود، ادامه خواهد یافت. برای مثال، در بسیاری از کشورهای پیشرفته، سینمای محیط زیستی نقش مهمی در تغییر رفتارهای اجتماعی داشته است. مستندهایی مانند «یک حقیقت ناراحت‌کننده» (An Inconvenient Truth) ساخته ال گور، تأثیر عمیقی بر آگاهی عمومی درباره تغییرات اقلیمی گذاشت و به اقدامات گسترده‌ای در زمینه کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای منجر شد. در ایران، اما چنین آثاری به‌ندرت تولید می‌شوند و حتی در صورت تولید، به‌دلیل نبود حمایت مالی و تبلیغاتی، به مخاطبان کافی نمی‌رسند.

راهکار چیست؟

برای برون‌رفت از این وضعیت، لازم است اقدامات جدی در زمینه تولید و توزیع آثار سینمایی محیط زیستی انجام شود. یکی از این اقدامات حمایت همه‌جانبه از فیلم‌سازان است. دولت و نهادهای مرتبط با محیط زیست باید با تخصیص بودجه‌های ویژه، زمینه را برای تولید فیلم‌ها و مستندهای باکیفیت در این حوزه فراهم کنند. همچنین، برگزاری جشنواره‌های تخصصی با موضوع محیط زیست می‌تواند به‌عنوان یک مشوق مهم برای فیلم‌سازان عمل کرده و به ارتقای سطح کیفی این آثار کمک کند. در کنار حمایت مالی، همکاری نزدیک فیلم‌سازان با فعالان محیط زیست دیگر راهکاری است که می‌توان آن را مد نظر قرار داد. تعامل سازنده بین این دو گروه می‌تواند به تولید آثاری منجر شود که هم از نظر هنری جذاب بوده و هم از نظر علمی و اجتماعی دارای اعتبار و عمق باشند. به‌تصویرکشیدن داستان‌های واقعی و تاثیرگذار از بحران‌های محیط زیستی، از طریق همکاری با فعالان این عرصه، می‌تواند به درک بهتر و ملموس‌تر مسائل محیط زیستی برای مخاطبان کمک کند. مسأله توزیع گسترده و فراگیر آثار سینمایی محیط زیستی نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. استفاده از ظرفیت مدارس، دانشگاه‌ها و شبکه‌های اجتماعی برای توزیع این فیلم‌ها می‌تواند دامنه مخاطبان را به‌طور چشمگیری افزایش داده و تاثیرگذاری آنها را چندبرابر کند. درنهایت، هدف غایی این تلاش‌ها، تشویق مخاطبان به تغییر سبک زندگی و رفتارهای روزمره است. فیلم‌های محیط زیستی باید به گونه‌ای طراحی و تولید شوند که بتوانند مخاطب را به بازنگری در عادات خود و اتخاذ رفتارهای مسئولانه‌تر در قبال محیط زیست ترغیب کنند. کاهش مصرف پلاستیک، صرفه‌جویی در مصرف آب و انرژی و توجه به الگوهای مصرف پایدار، ازجمله مواردی هستند که می‌توان از طریق این آثار به مخاطبان آموزش داد و آنها را به اقدام عملی تشویق کرد.

برش

تضمین یک آینده پایدار

کمبود آثار سینمایی و مستند با موضوع محیط زیست در ایران، یکی از عوامل مهم در افزایش آسیب‌های محیط زیستی ناشی از رفتارهای انسانی است. سینما، به‌عنوان ابزاری قدرتمند برای فرهنگ‌سازی و آموزش، می‌تواند نقش مهمی در تغییر نگرش مردم و تشویق آنها به رفتارهای مسئولانه‌تر ایفا کند. بااین‌حال، تعداد اندک آثار محیط زیستی و عدم توزیع گسترده آنها، باعث شده این ظرفیت بالقوه به‌درستی مورد استفاده قرار نگیرد. برای رفع این مشکل، لازم است دولت، سازمان‌های محیط زیستی، و فیلم‌سازان با همکاری یکدیگر، تولید و پخش آثار مرتبط با محیط زیست را در اولویت قرار دهند. تنها با افزایش آگاهی عمومی و تغییر رفتارهای انسانی است که می‌توان از بروز رفتارهای ناشایستی که پیش از این ذکر شد جلوگیری کرد و آینده‌ای پایدار برای نسل‌های بعدی تضمین نمود.

یادداشت

«خواهر» موفق ویتنامی

کیکاوس زیاری | گروه فرهنگ و هنر

اهالی صنعت سینمای کشور کوچک ویتنام در کنار موفقیت‌های داخلی در جدول گیشه نمایش و استقبال تماشاگران از محصولات بومی، به‌دنبال گسترش فعالیت‌های خود در سطح بین‌المللی هستند. یکی از جدیدترین اقدامات هنرمندان ویتنامی، صدور فیلم‌های موفق و جنجالی خود به کشورهای دیگر است. در این راستا، نه‌تنها کشورهای همسایه، بلکه سایر کشورهای جهان نیز مورد توجه توزیع‌کنندگان فیلم ویتنام قرار گرفته‌اند. توزیع وسیع بین‌المللی درام خانوادگی و اجتماعی پرفروش «خواهر واقعی» ازجمله اقدامات اخیر صنعت سینمای این کشور دور آسیاست. خواهر واقعی طی پنج هفته پشت‌سرهم توانست صدرنشین جدول گیشه سینماهای ویتنام شده و رقبای بلاک‌باستر هالیوودی خود را شکست دهد. استقبال کلان تماشاگران داخلی از این درام پرتنش و پراحساس، فروش مالی بسیار خوبی برای آن فراهم آورده است. تحلیلگران اقتصادی سینما به‌دنبال این موفقیت عظیم در گیشه داخلی، به سازندگان آن پیشنهاد کردند فیلم را در سطح وسیعی در سراسر دنیا توزیع کنند. به باور این تحلیلگران، جذابیت داستان خواهر واقعی به‌قدری زیاد است که تماشاگران بین‌المللی را نیز شیفته خود خواهد کرد. حالا خبر می‌رسد که فیلم نه‌تنها در تمام کشورهای همسایه و منطقه، که در آمریکا، استرالیا و اروپا هم روی پرده می‌رود. تاکنون بیش از ۱/۵ میلیون تماشاچی در ویتنام به دیدن خواهر واقعی رفته‌اند و فروشی بالای پنج میلیون دلار برایش به ارمغان آورده‌اند. چنین رقم فروشی در جدول گیشه نمایش ویتنام به معنی یک فروش خیره‌کننده و عالی است. اهل فن عقیده دارند تماشاگران غیرویتنامی هم ارتباط خوبی با داستان فیلم برقرار کرده و از آن لذت خواهند برد. فروش بالای فیلم در سطح بین‌المللی و موفقیت مالی آن، می‌تواند به تولید تعداد بیشتری فیلم در این کشور آسیایی کمک زیادی کند. کونگ نکوک، کارگردانی خواهر واقعی را به عهده داشته و تمام بازیگران و کاراکترهای آن را خانم‌ها تشکیل می‌دهند. پنج بازیگر خانم فیلم همگی از ستارگان محبوب سینمای ویتنام هستند که البته تماشاگران بین‌المللی آشنایی چندانی با آنها ندارند. داستان فیلم درباره یک عروس خانم زحمتکش و فداکار است که پس از یک بیماری سخت به خانه پدری‌اش بازمی‌گردد تا تحت درمان قرار گیرد. در خانه پدری، او باید در کنار چهار خواهر جوان‌ترش زندگی کند؛ درحالی‌که خانواده پیش از بازگشت او با مشکلات و چالش‌های زیادی روبه‌رو بوده است. حضور خواهر بیمار در جمع خانواده، تنش‌هایی را که تاکنون پنهان مانده بود، زنده می‌کند و اوضاع را به سمت مواردی غیرمنتظره و خاص سوق می‌دهد. کونگ نکوک، کارگردان فیلم می‌گوید: «تلاش کردم تصویری صادقانه و درست از خانواده‌های ویتنامی و مشکلات روزمره‌شان در فیلم ارائه دهم. تصورم این است که خانواده‌ها و تماشاگران به این دلیل از فیلم چنین استقبال شایان توجهی کرده‌اند که خود و زندگی‌شان را روی پرده می‌بینند. این بسیار مهم است فیلم‌هایی بسازیم که مردم با آنها احساس همدلی و همراهی کنند و باورشان شود که داستان آنها در حال بازگوکردن مسائل و مشکلات‌شان است و نسبت به این‌گونه موضوعات بی‌تفاوت نیست. تماشاگران با خنده کاراکترها می‌خندند و با گریه آنها ناراحت می‌شوند و این نکته نشان می‌دهد ما راه درست را رفته‌ایم. در ویتنام خانواده از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است و فیلم‌های خانوادگی به همین دلیل، معمولا با استقبال خوب مردم روبه‌رو می‌شوند. البته این اتفاق در صورتی رخ می‌دهد که شما داستانی جذاب و قابل‌تامل داشته باشید و بتوانید آن را به شکلی زیبا و دلنشین تعریف کنید.»

قاب

حضور «جای خالی» در ایتالیا

فیلم کوتاه داستانی «جای خالی» به تهیه‌کنندگی، نویسندگی و کارگردانی نسیم اسدپور به چهاردهمین دوره جشنواره بین‌المللی Tracce cinematografiche Film Fest ایتالیا راه یافت. این فیلم با موضوع تکریم مادران شهدا و حمایت انجمن سینمای انقلاب اسلامی و دفاع مقدس تولید شده و پیش‌تر در پنجاه‌ودومین جشنواره رشد رتبه دوم بخش بین‌الملل را کسب کرده بود. بازیگرانی چون کریم قربانی و پروین ملکی در این اثر حضور دارند. از عوامل فیلم می‌توان به وحید ابراهیمی (فیلمبردار) و علی گورانی (تدوینگر) اشاره کرد. این جشنواره فیلم‌های کوتاه تا ۱۵ دقیقه را می‌پذیرد.

اکران

«اسفند» از اردیبهشت می‌آید

فیلم سینمایی «اسفند» به کارگردانی دانش اقباشاوی و تهیه‌کنندگی مرحوم جلیل شعبانی و مهاجر توحیدپرست از ۱۷ اردیبهشت ماه در سینماهای سراسر کشور اکران می‌شود. این فیلم، محصول مشترک سازمان هنری ـ رسانه‌ای اوج و بنیاد سینمایی فارابی، روایتی از زندگی شهید علی هاشمی، فرمانده برجسته دفاع مقدس، در شناسایی و طراحی «عملیات خیبر» در قرارگاه سری نصرت را به تصویر می‌کشد. در این اثر، بازیگرانی چون رضا مسعودی، مهدی زمین‌پرداز، سعید آلبوعبادی، خیام وقارکاشانی و محمدرضا عقدایی‌یزدی ایفای نقش می‌کنند. اسفند در چهل‌وسومین جشنواره فیلم فجر مورد توجه منتقدان قرار گرفت، در چهار رشته نامزد شد و سیمرغ بلورین بهترین موسیقی را برای کارن همایون فر به ارمغان آورد. پخش این فیلم بر عهده دفتر «شهر فرهنگ» است. از دیگر عوامل فیلم می‌توان به سعید براتی (مدیر فیلمبرداری)، اسماعیل علیزاده (تدوین)، محسن ملکی (طراح گریم)، داریوش پیرو (طراح صحنه و لباس) و فرهاد یوسفی (جلوه‌های ویژه بصری) اشاره کرد.

گیشه

گیشه در چنگال «دایناسور»

فیلم‌های نوروزی ازجمله دایناسور، موسی کلیم‌الله، کوکتل مولوتف، پسر دلفینی ۲، رها، بامبولک، پیشمرگ و عینک قرمز که از ۸ اسفند ۱۴۰۳ اکران شده‌اند، در هفته گذشته با ۲۰ هزار و ۲۰۰ سانس، حدود ۶۳۷ هزار مخاطب جذب کرده و فروشی معادل ۴۴ میلیارد و ۳۴۵ میلیون تومان کسب کردند. «دایناسور» به کارگردانی مسعود اطیابی با فروش ۱۴ میلیارد و ۶۲۵ میلیون تومان صدرنشین است. «موسی کلیم‌الله» ساخته ابراهیم حاتمی‌کیا با هشت میلیارد و ۶۳۵ میلیون تومان در رتبه دوم قرار دارد و «کوکتل مولوتف» با هفت میلیارد و ۸۶ میلیون تومان سوم است. «پسر دلفینی ۲» با صعود یک پله و فروش چهارمیلیارد و ۲۱۰ میلیون تومان چهارم شد. از امروز، انیمیشن «رویاشهر» به کارگردانی محسن عنایتی به چرخه اکران اضافه شده و در روز نخست ۴۹ میلیون تومان فروخت. همچنین «عینک قرمز» به کارگردانی حسین مهکام از ۲ اردیبهشت در سینمای آنلاین فیلم‌نت اکران شد. در انتهای جدول، عینک قرمز با فروش ناچیز ۱۰ میلیون تومان قرار دارد.